

ÚTMUTATÓ A VÁRMEGYÉK INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAMJAINAK FÉLIDEI ÉRTÉKELÉSÉHEZ

6.0 VERZIÓ

2025. NOVEMBER

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Vezetői összefoglaló	3
Bevezető.....	4
1. Az ITP módosítási folyamatának bemutatása	5
2. A támogatások felhasználásának értékelése	6
2.1. A forrásabszorpció elemzése a monitoring adatok alapján	8
2.2. Az ITP végrehajtásának hozzájárulása a TOP Plusz Operatív Program elvárásaihoz 11	
3. Az eredményességet befolyásoló folyamatok értékelése	14
3.1. Az indikátorvállalások nyomonkövetése	14
3.2. A partnerség értékelése	15
3.3. A megvalósítást befolyásoló egyéb tényezők	17
4. Megállapítások, javasolt beavatkozások, a következő programozási időszak előkészítése	18
4.1 Megállapítások, javasolt beavatkozások – félidei összegző értékelés	18
4.2 Javaslatok a 2028–2034 programidőszak területfejlesztési szakpolitikai tervezéséhez.	19
5. Önellenzőrási lista - félidei értékelés ellenőrzéséhez	22
6. Mellékletek	23

Vezetői összefoglaló

A dokumentum (*Útmutató a vármegyék Integrált Területi Programjának félidei értékeléséhez* c. a továbbiakban: *Útmutató*) célja a vármegyei **Integrált Területi Programok** (továbbiakban: **ITP**) félidei értékelésének támogatása, azaz módszertani segítségnyújtás a vármegyei önkormányzat számára a félidei értékeléshez kapcsolódó monitoring adatok kiértékelésére és az önértékelés lefolytatására. Jelen módszertani segédlet a TOP Plusz források felhasználásának az értékeléséhez (területi megoszlás, forrásfelhasználási-módok, TOP Plusz prioritások és felhívások szerinti vizsgálatok) definiálja a szükséges lépéseket. Az *Útmutató* nem foglalkozik az ITP tervezés folyamatának és a területfejlesztési célokhoz való illeszkedésének a mélyebb elemzésével¹.

Jelen dokumentum egyben kezeli az ITP értékeléshez szükséges monitoring folyamatokat² (2. fejezet) és az így keletkező adatok kiértékelését, elemzését. Az *Útmutató* az "*Útmutató a megyék integrált területi programjainak kidolgozásához és megvalósításához 2021-2027 c.* dokumentum kiegészítéseként a monitoring feladatok ellátását hivatott támogatni, tekintettel arra, hogy a hivatkozott dokumentum ezen tevékenységre nem tért ki³. A félidei értékelést támogató módszertani útmutatóval szemben támasztott követelmény volt, hogy az **térjen ki a város-vidék kapcsolatok és a funkcionális (város)térség vizsgálatokra**, amelynek a 2. fejezet ezen tércategóriákra kiterjesztett forrásabszorpciók elemzéseit tesztek eleget. A város-vidék kapcsolatok és a funkcionális (város)térség kategóriák értelmezésében az *Útmutató* alkalmazkodik az "*Útmutató a megyék integrált területi programjainak kidolgozásához és megvalósításához 2021-2027 c.* dokumentum fogalmi keretrendszeréhez.

Az "*Útmutató a megyék integrált területi programjainak kidolgozásához és megvalósításához 2021-2027 c.* dokumentum a fent hivatkozott monitoring fejezet céljaként azonosítja a **félidei értékelés** lefolytatását, amely így képes lekövetni a TOP Plusz források felhasználásának eredményességét, és közvetlen, adatszerű információt nyújthat a vármegyei területfejlesztési program monitoring fejezetében megjelölt indikátórvállalások követéséhez is. Jelen *Útmutató* ennek a követelménynek a forrásfelhasználás elemzésével (2. fejezet) és az indikátorértekek nyomon követésével (3. fejezet) tesz eleget, amely információkat a vármegye felhasználhatja a területfejlesztési programjában foglaltakkal való összevetésre is, ám ezt nem írja elő kötelező feladatként az *Útmutató*.

Az *Útmutató* csupán korlátozott módon tartalmaz megértést segítő ábrákat, tekintettel arra, hogy önálló mellékletként a "*Útmutató a megyék integrált területi programjainak*

¹ Mindazonáltal az *Útmutató* egyes részei/elemei módszertani segítséget nyújthatnak a területi szereplők átfogó területfejlesztési feladatainak értékeléséhez is, azzal a kiterjesztéssel, hogy a területfejlesztési beavatkozások és hatások átfogó értékelése jóval tágabban értelmezett fejlesztési akciókról és azokat finanszírozó forrásokról kellene, hogy szóljon, és annak egy kiterjedtebb indikátorkészlettel kell dolgoznia.

² A félidei értékelés monitoring adatait az NFK Területfejlesztési Operatív Programok Irányító Hatósága adatszolgáltatás útján bocsátja a vármegyék rendelkezésére, így jelen *Útmutató* a monitoring rendszer kialakításáról nem szól. Az értékeléshez ezt az EUPR adatbázist és az eddig megszerzett programtervezési és végrehajtási tapasztalatokat kell felhasználnia a vármegyének, egyéb inputok (kérdőívvezetés vagy adatbekérés) beszerzése és rendszerezése nem elvárás.

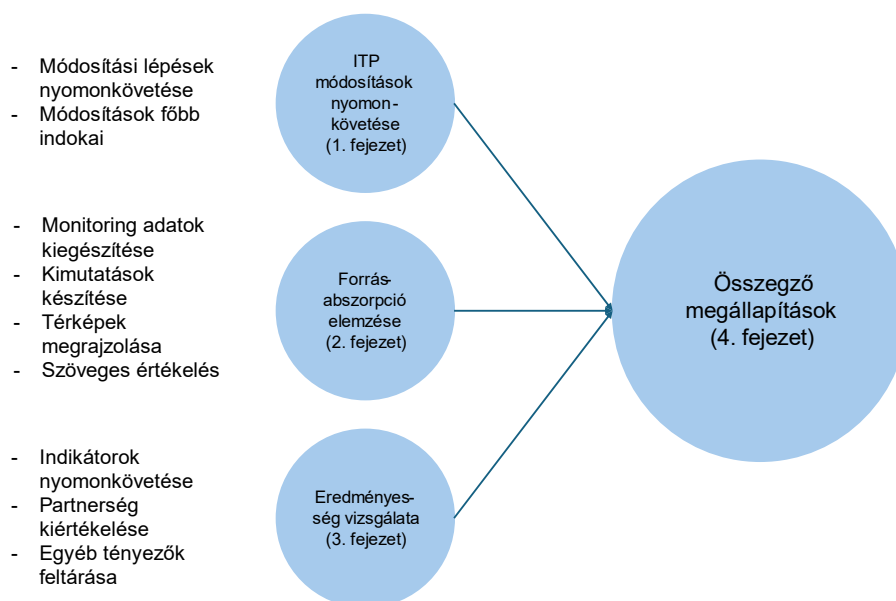
³ Ezért a hivatkozott dokumentumban szereplő információk nem kerülnek megismétlésre jelen *Útmutató*ban, azokat meglévőnek tekinti a módszertani segédlet.

kidolgozásához és megvalósításához 2021-2027” c. dokumentum keretrendszerébe és struktúrájába illeszkedik, így az ott ábrázolt összefüggéseket tekinti iránymutatónak.

Bevezető

Jelen Útmutató célja az elkészített és aktualizált vármegyei Integrált Területi Program (továbbiakban: ITP) dokumentum félidei (2021-2025 évi előrehaladás) értékelésének támogatása, feltárva a fejlesztési források hasznosulását (forrásallokáció, eredményesség). A félidei értékelés által felölelt területek ezért a következők:

- az ITP módosítások rövid bemutatása (1);
- a fejlesztési források⁴ felhasználásának vizsgálata (2);
- az eredményesség értékelése (3);
- összegzés és javaslatok a jövőbeli területi tervezés számára (4).

1. ábra: Az ITP értékelés menete

A módszertani útmutató figyelembe veszi a 2014-2020 közötti időszak átfogó ITP értékelési dokumentumainak a megállapításait, azaz az „Integrált Területi Programok eredményeinek értékelése 2014–2020” c. záró értékelési jelentés⁵ főbb javaslatait és „Az Integrált Területi

⁴ Kizárólag TOP PLUSZ források.

⁵ Integrált Területi Programok eredményeinek értékelése 2014–2020. Záró értékelési jelentés. A Miniszterelnökség megbízásából készítette a Field Consulting Services Zrt. Budapest, 2024. - <https://archiv.palyazat.gov.hu/az-integralt-terleti-programok-eredmnyeinek-rtkelse-2014-2020#> - Letöltés ideje: 2025.03.10.

Programok értékelése – Kutatási zárójelentés” című dokumentum⁶ monitoringhoz kapcsolódó főbb elemzési szempontjait.

Az Útmutatóhoz kapcsolódik egy Értékelési sablon (*Vármegyei Integrált Területi Program Értékelési sablon*) is. Az értékelést ennek a sablondokumentumnak a kitöltésével tudják – az Útmutatóban foglalt szempontok figyelembevételével – lebonyolítani a területi szereplők. A félidei értékelést a vármegyei ITP dokumentum mellékleteként szükséges elkészíteni és azt az esetleges ITP módosítások során nem kell felülvizsgálni. Az értékelés eredményei így be tudnak épülni az ITP felülvizsgálat folyamatába, és érdemi hatással lehetnek akár a lehetséges forrásátcsoportosítások területi vagy tematikus szerkezetére, akár a programmegvalósítás második felére.

Az értékelés módszere az adatelemzés, az eredmények kiértékelése és a tapasztalatok összegzése mentén mozog. Az értékeléshez szükséges **monitoring adatbázist** az Irányító Hatóság bocsátja a területi szereplők rendelkezésére az EUPR rendszerből kinyert adattáblák segítségével.⁷ Az értékeléshez ezt az adatbázist, illetőleg az eddig megszerzett programtervezési és -végrehajtási tapasztalatokat kell felhasználnia a vármegyének, amelyeket opcionálisan egyéb inputok (pl. települési önkormányzati kérdőívezés vagy adatbekérés) is kiegészíthetnek.

Az ITP monitoring elkészítése során figyelemmel kell lenni a TOP Plusz félidei felülvizsgálatának eredményeként bekövetkező programmódosításra is.

1. Az ITP módosítási folyamatának bemutatása

Az ITP dokumentum egyes verzióit és a dokumentum módosítási lépéseit célszerű összefoglalni és kiértékelni, hiszen a módosítások mögött többféle indok állhat: az OP struktúra változása, a vármegyéhez dedikált keretösszeg módosulása, újraértékelések lefolytatása, a lefolytatott területi monitoring eredményei vagy alulról jövő kezdeményezések (pl. FVS városok változtatási igényei) vagy egyéb indokok.

Az értékeléshez elsőként egy összegző táblázatot kell elkészíteni. Az ITP egyes verzióit összegző táblázat (*1. táblázat*) térjen ki a verziószámokra, a verziót elfogadó közgyűlési határozatra, a kapcsolódó kormányhatározatra.

1. táblázat: ITP módosítások

Elfogadott ITP verziószáma	Vármegyei közgyűlési határozat száma	Kormányhatározat száma
v1.0		

⁶ Az Integrált Területi Programok értékelése – Kutatási zárójelentés. Készítette a HBH Stratégia és Fejlesztés Kft. Budapest, 2018.

⁷ Mivel a TOP Pluszt érintő újraértékelés az Útmutató készítésekor és a vármegyei adatbázis előállításakor még folyamatban van, így a TOP_Plusz-1.1.1 „Helyi gazdaságfejlesztés” (új kódszám: 6.1.1), a TOP_Plusz-1.1.3 „Helyi és térségi turizmusfejlesztés” (új kódszám: 6.1.3), a TOP_Plusz-1.2.2 „Szociális célú városrehabilitáció (ERFA)” és a TOP_Plusz-3.1.2 „Szociális célú városrehabilitáció (ESZA)” felhívások esetén az adatbázis nem tartalmazza az újraértékelés miatt bekövetkező módosításokat.

v2.0		
....		

A táblázat kitöltése után röviden össze kell foglalni a keretösszeg tervezés és módosítás indokait, elveit. Elsősorban felhívás és prioritás szintű összegzés szükséges, forrásfelhasználási módonként (továbbiakban: FFM) csak területi, stratégiai szempontból kiemelt esetben szükséges részletezni a forrásallokációt és változását (pl. kiemelt térség vagy komplex programmal fejlesztendő térség esetén; új kiemelt eljárásrendű projekt betervezése). A fejezet lényegében az aktuális ITP 0. fejezetének (Verziókövetés) tömör összegzése, amelyet a **tervezési folyamattal kapcsolatos események és összefüggések** (milyen ható tényezők, partnerségi akciók, megoldandó problémák merültek fel, milyen következmények fakadtak az eljárásból stb.) feltárása érdekében szükséges végiggondolni.

Az ITP módosítási folyamatának bemutatása:

- Az egyes ITP verziók elkészítésének és főbb módosításainak bemutatása verziószámmal, határozatok számával, **táblázatos** formában.
- **Rövid, szöveges értékelés** a módosítási folyamatról, elvekről, amely kitér az ITP módosítással összefüggésbe hozható eseményekre és következményekre.

2. A támogatások felhasználásának értékelése

Az értékeléshez szükséges, **EUPR-ből származó adatokat**, az Útmutatóban foglalt adatszerkezethez illeszkedően **az Irányító Hatóság előzetesen megküldi a vármegye számára**. Ezek az adattáblák tartalmazzák valamennyi, a TOP Plusz keretében a vármegyei forráskeretre benyújtott projekt adatait (projektazonosító és projekt címe, FFM, releváns esetben tématerület, kedvezményezett(ek), megvalósulási helyszín, igényelt, támogatói döntésben és az aktuális támogatási szerződésben szereplő források, a kifizetési kérelmekben benyújtott, kifizetett és elszámolt költségek, a támogatói döntés időpontja, támogatási szerződések (továbbiakban: TSZ) módosítások, a projekt futamideje, indikátorvállalások stb.).

A forrásfelhasználás elemzéséhez és a területi eloszlás térképes megjelenítéséhez elő kell készíteni az adatokat.

Az adatbázis ugyan projekt szinten épül fel, a vármegyei értékelésnek **nem kell projekt mélységig lemennie**, elegendő a különböző elemzési dimenziók (pl. felhívások, forrásfelhasználási módok, település-differenciáláshoz kialakított településcsoportok stb.) mentén **kumulált adatok** elemzése. Fontos szűkítés továbbá, hogy minden projekt az elsődleges megvalósítási helyszínhez és a fő kedvezményezetthez kerüljön besorolásra, a források szétosztása a különböző helyszínek és projektmegvalósítók (konzorciumi tagok) között nem szükséges (sok esetben nem is lehetséges).

El kell azonban végezni az IH-által szolgáltatott **EUPR adatok rendszerezését**: az adattáblákból olyan kimutatásokat kell készíteni, amelyek bizonyos értékelési szempontokból

összegző adatokat (pl. darabszámokra, összegekre, átlagokra) tartalmaznak egy-egy vizsgált kategóriára vonatkozóan a következők szerint.

Projekt szintű információk összegzése:

- projektstátuszok szerint;
- felhívásonként, intézkedésenként és prioritásonként;
- FFM-enként;
- tématerületenként (releváns esetben);
- a forráskihelyezés és -felhasználás átlagos időigényére vonatkozóan⁸;
- a szabálytalansági eljárásokban érintett projektekre vonatkozóan.

Az EUPR adattáblát ki kell egészíteni egy **saját táblázattal** is - a térképes elemzés előkészítéséhez - amelyben az összes vármegyei település bekategorizálásra kerül az alábbiak szerint.

A **forrásallokáció területi mintázatának, jellegzetességeinek vizsgálatához** elengedhetetlen a települések, az egyes **potenciális megvalósítási helyszínek besorolása**. Ehhez ismerni kell a projekt helyszínéül szolgáló **vármegyei települések** jogállását (község-város-megyei jogú város), népességszámát⁹ (valamint a vármegyében releváns, elemezni kívánt népesség-kategóriáját pl. 500 fő alatti kistelepülés, csökkenő népességű település stb.), kedvezményezett¹⁰ besorolását¹¹, területfejlesztési szempontból kiemelt térséghez¹² való tartozását, ITP-ben definiált funkcionális (város)térséghez való besorolását, amennyiben releváns, vagy egyéb település-differenciálási szempontokhoz való tartozását¹³. A forrásfelhasználási módok (továbbiakban: FFM-k) szerint definiált célterületekhez is szükséges a vármegyei települések hozzárendelése.¹⁴

A tényleges (elsődleges) megvalósulási helyszíneket majd ezekhez a besorolásokhoz mérten kell vizsgálni az értékelés során. Ezért **szükséges a vármegyei települések előzetes kategorizálása**¹⁵. Az adatok/információk **térképes megjelenítéséhez** célszerű olyan

⁸ Ehhez először átlagos távolságot (napban) mérő oszlopokat kell beszúrni a táblázatokba.

⁹ A lakónépességre vonatkozó legfrissebb adatokat javasoljuk a KSH Tájékoztatási Adatbázisából, annak a területi statisztikai adattáblájából, az „Éves településstatisztikai adatok 2024-es településszerkezetben” adatbázisból leszármazni. A „lakónépesség száma az év végén” mutató a népszámlálásból továbbvezetett legfrissebb adatot tartalmazza. Az elemzésben az egy főre eső fajlagos adatok számításához kell az adatsort használni, amelynek során fel kell tüntetni, hogy mely adatbázis, melyik évre vonatkozó adatai szolgáltatták a viszonyítási alapot.

¹⁰ 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről

¹¹ 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról

¹² 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről

¹³ Pl. településdinamika, rászorultság, felzárkózás, gazdasági húzóerő, azaz minden olyan település-differenciálási szempont, amit az ITP-ben a vármegye alkalmazott.

¹⁴ Ld. az ITP-ben szereplő térkép, amely a vármegyét hézagmentesen lefedő FFM-eket ábrázolja.

¹⁵ Ez a besorolás jórészt megtörtént az ITP készítés során, itt most azt érdemes végiggondolni, hogy a település-differenciálás és az FFM-lehatárolás során nem alkalmazott kategóriákat (pl. jogállás szerinti besorolást) érdemes-e behozni elemzési szempontként, továbbá fel kell tölteni az adattáblát a legfrissebb releváns statisztikai adatokkal (népesség stb.).

adattáblába rendezni a települések besorolását, amely képes a kiválasztott térképes megjelenítési rendszerrel (pl. GIS, Power BI) kommunikálni¹⁶.

Szerkeszthető térképek és háttértáblázatok külön fájlként való csatolására nincs szükség, elegendő, ha azok az értékelési anyagba olvasható, jól látható módon beépítésre kerülnek.

Monitoring adatok rendszerezése:

- Az EUPR adattáblák **projekt szintű információinak összegzése** (átlagok és kumulált összegek) kimutatások segítségével
- **EUPR adattábla kiegészítése** a területi elemzéshez szükséges **település-besorolási adattáblával**
  - o a települések hozzárendelése az elemzendő területi kategóriákhoz, települési statisztikai adatok (lakosság szám) frissítése;
  - o területi vizsgálati kategóriák (FFM-ek, alkalmazott település-differenciálási kategóriák) hozzárendelése GIS rendszerhez, vagy valamely térképes alkalmazáshoz, legalább a területi lehatárolás ITP-ben bemutatott térképes megjelenítése (FFM-ek) szerint.

Az EUPR adattábla kiegészítés fentiekben bemutatott folyamatának egyes lépéseit az Értékelési sablon egyszerűsítve bemutatja.

2.1. A forrásabszorpció elemzése a monitoring adatok alapján

Az értékelés forrásabszorpció fejezetének célja annak nyomonkövetése, hogy **a terv-tény adatok mentén értékelt forrásfelhasználás az előzetes ITP-célkitűzéseknek, prioritásoknak és a célzott területi vagy egyéb megoszlási elveknek, forrásfelhasználási módoknak megfelelően történt-e.**

Az elemzések során a kialakított adatbázis alapján:

1. Területi elemzéseket kell lefolytatni a források megoszlásáról;
2. Forrásfelhasználási módok szerinti vizsgálatokat kell készíteni;
3. A TOP Plusz prioritások, és felhívások szerinti összegzéseket szükséges elvégezni;
4. A forráshelyezés és -felhasználás átlagos időigényét kell kalkulálni;
5. A szabálytalansági eljárásokat szükséges összegezni.

(1) Elsődlegesen a források területi megoszlását szükséges elemezni. Ehhez a projektek státusza (benyújtott, elutasított, visszavont, tartaléklistas, támogatott) szerint kumulált adatokat szükséges az egyes településekre és az **ITP alapján kialakított elemzési térkategóriákra** (FFM-hez rendelt térség¹⁷, város-vidék¹⁸, funkcionális (város)térség, település-

¹⁶ Praktikusán a települések és az ábrázolandó térségek (kiemelt térség, földrajzi célterület stb.) térképi megjelenítéshez szükséges adatainak („azonosító” kódok, megfelelő elnevezések) adatbázisba építése az elsődleges feladat. Ehhez a térinformatikus adatszerkezet igényét előzetesen egyeztetni szükséges.

¹⁷ Pl. földrajzi célterületek, kiemelt térség, LHH, FVS város stb.

¹⁸ Alapvetően település-jogállás szerinti vizsgálatként folytatható le. Amennyiben pl. várostérség FFM kategóriát alakított ki a vármegye, az város-vidék elemzési szempontból külön vizsgálható.

differentiáláshoz kialakított kategóriák stb.) vetíteni. Érintettség esetén különösen fontos vizsgálati szempont a kiemelt térségek összehangolt fejlesztésének sikeressége, vagy éppen egyensúlytalansága, mivel vármegyehatáron átnyúló területi kategóriáról van szó. Külön vizsgálendő továbbá az FVS városok¹⁹ és az egyéb vármegyei fejlesztések szinergiája.

Az egyes térkategóriákban és településsorosan is érdekes a **benyújtott támogatási igények/elnyert támogatások darabszámának, összvolumenének, és az egy lakosra eső fajlagos értékének és egymáshoz viszonyított arányának a vizsgálata**, külön kitérve azon fehér foltokra is, ahol nem volt kimutatható pályázati aktivitás. Szükséges továbbá a településsoros és területi adatok **térképes megjelenítése** legalább a benyújtott és nyertes pályázatok darabszáma, az elnyert támogatások összvolumene és annak fajlagos (1 főre jutó) értéke tekintetében.

Térképek készítése:

A forrásfelhasználás területi megoszlását térképen szükséges ábrázolni a következők szerint:

- a településekre jutó támogatások volumene és fajlagos (egy főre jutó) értéke: például egyfajta hőtérkép segítségével ábrázolható (a legsötétebb szín a legtöbb forrást jelöli, a támogatással nem rendelkező települések fehér foltok a térképen);
- a települések pályázási aktivitása: a benyújtott pályázatok száma, esetleg az igényelt támogatás mértéke; valamint az elnyert pályázatok száma és azok támogatási összege (külön-külön is térképre vihető, de térképre felvitt diagramokkal is ábrázolhatók az összefüggések);
- a városi és a vidéki jogállású településekre jutó források nagysága: pl. két színskála az eltérő jogállásra, ahol a források nagyságát a szín erőssége vagy a buborék nagysága jelezheti;
- a település-differenciálási kategóriákban érintett települések elkülönítése a térképen (eltérő színnel jelölve a különböző kategóriákat, majd az egyes kategóriákba érkező támogatások mértékének az ábrázolása szükséges, pl. színerősséggel vagy buborék nagysággal jelezve az eltérő léptékeket);
- az FFM-kre jutó támogatások nagysága (pl. színskálás térkép, ahol a tervezett keretösszeghez képest a lehívott támogatás ábrázolható).

A **szöveges értékelésben** a feltárt **területi megoszlási mintázatok elemzésére**, valamint a háttérben meghúzódó okok bemutatására kerül sor. Elemzési szinten a “benyújtott” és “támogatott” **projektstátuszokon** kívüli kategóriákkal (elutasított, visszavont, tartaléklistas) is foglalkozni szükséges. Az elutasított projektstátusz például jól használható a rendelkezésre álló forráskerethez képest a felmerülő forrásigény mértékének a meghatározására (pl. hány projekt került elutasításra, mely településeken, milyen tématerületen), ezekből következtetni lehet a forrásigények mellett a pályázati aktivitás területi különbségeire és a sikertelenség lehetséges okaira.

Az elemzést **a szándékolt területi hatásokkal összevetve** célszerű tehát elkészíteni. Amennyiben a vármegye például a felzárkózó kistélepeket, vagy a gazdasági húzóerővel

---

¹⁹ Az FVS várostérségek esetében a várostérségi fejlesztések egészét kell vizsgálni, a többi FVS városnál lehet pl. az FVS város és a körülötte megrajzolt várostérségi FFM kapcsolatát vizsgálni.

rendelkező, dinamikusan fejlődő településeket priorizálta a település-differenciálás során, vagy a komplex programmal fejlesztendő járásra önálló fejlesztési célterületet hozott létre, értékelni kell, hogy ezen **térbeli fókuszok mennyire tudtak érvényesülni az ITP végrehajtása során** (pl. a források hány százaléka került ide, mekkora arány volt ide tervezve). Azonosítani szükséges továbbá azokat a térbeli differenciálási szempontokat is, amelyek nem eredményeztek jelentős hatást, feltárva ennek a lehetséges okait. Az értékelés során ki kell térni **a területi és települési differenciálási szempontok sikerességének²⁰ megítélésére** is (melyek voltak a jól érvényesíthető kategóriák, milyen további szempontok merültek fel a megvalósítás során stb.).

(2) A forrásfelhasználási módok (FFM) szerinti vizsgálatban ki kell egészíteni a területi elemzéseket, mivel vannak nem területi alapon dedikált források is (ld. kiemelt kedvezményezetthez rendelt források), továbbá **az FFM-kre bontott terv-tény adatok összevetésével lehet azt megállapítani, hogy a forráskeretek milyen arányban kerültek lekötésre²¹**. A szöveges értékelésben az FFM-ekre tervezett és a ténylegesen lekötött (támogatási szerződéssel rendelkező) források viszonyát szükséges elemezni, illetőleg a nagyobb eltérések okát feltárni (pl. nem volt érdeklődés a meghirdetett felhívásokra, vagy nem ESZA+ fejlesztésekre, hanem az ERFA-beruházásokra lenne nagyobb igény stb.).

(3) Következő lépésként a megítélt támogatások (támogatási szerződéssel rendelkező forrásrész) **TOP Plusz prioritások és felhívások szerinti** megoszlását szükséges elemezni. Az EUPR adattáblákból prioritásonként, alaponként és felhívásonként kumulált adatokat az ITP-ben tervezett megoszlásokkal kell összevetni (**terv-tény elemzés²²**). **A támogatási szerződésekben lekötött és a kifizetési kérelmekkel alátámasztott (elszámolt) forrásfelhasználás arányának vizsgálata az adott prioritás/felhívás előrehaladását tudja mérni²³**. A szöveges értékelésben a számottevő eltérésekre és azok okaira szükséges kitérni.

(4) Ugyancsak elemzési szempont a forráskihelyezés és -felhasználás időbeliségének a vizsgálata. A projektek szintjén kiszámolható, hogy mennyi idő (nap) telt el a pályázat benyújtásától **a támogatási döntésig**, s erre kalkulálható egy átlag (akár felhívásonként, akár eljárásrendenként csoportosítható és egyben árnyalható ez az érték). Vizsgálandó továbbá, hogy a támogatói döntéstől átlagosan mennyi idő (nap) telt el **a szerződéskötésig** (TSZ aláírása). Itt célszerű a kiugró értékeket keresni, vagy felhívásonként vagy akár kedvezményezettenként, ha akadnak ilyen, a jellemző mintázattól eltérő adatok. Érdekes kérdés **a támogatott projektek futamideje** (mindig az éppen aktuális, TSZ-módosítás szerinti

²⁰ Az objektív településdifferenciálási elemzéshez szükséges adatok (pl. pontozótáblák) nem állnak a vármegye rendelkezésére, így az ok-okozati összefüggések csak feltételezhetők, az értékelés során ezért a sikeresség szubjektív mérlegelésére szükséges koncentrálni.

²¹ Itt lényegében az ITP forrásallokációs táblázatait szükséges elemezni, a tervezett allokációs értékekhez képest milyen eltérések azonosíthatók és miért.

²² A hatályos ITP-hez viszonyítva a megvalósulást.

²³ Itt már nem kell az FFM szintű bontás, hiszen az korábban megtörtént, helyette valamely prioritást vagy intézkedést érintő átfogó összefüggésekre kellene az értékelés során fókuszálni (pl. valamennyi ESZA+-ra meghirdetett felhívásra alacsony az érdeklődés). Ezt segítheti egy olyan kimutatás/táblázat elkészítése, amely a prioritások alá bontott intézkedéseket tartalmazza a sorokban, míg az oszlopokban a tervezett keretösszegeket, a tény adatokat és a kettő százalékos eltérését mutatja.

futamidőt figyelembe véve), mégpedig felhívásonként elemezve az átlagos futamidőket és kitérve a feltárt egyedi eltérésekre (és az ismert okokra).

(5) Külön elemzendő a futamidő során lefolytatott **szabálytalansági eljárások** száma és eredménye. A projektek hány százaléka volt érintett az eljárásokban, mekkora támogatási összeg volt érintett és ebből mekkora hányad tekintetében született elmarasztaló döntés (külön kitérve a folyamatban lévő eljárások mértékére is), illetve a visszahulló forrást fel tudta-e használni a vármegye.

Forrásfelhasználás-elemzés lefolytatása:

(1) Területi megoszlás elemzése és térképek elkészítése legalább a benyújtott és nyertes pályázatok darabszáma, az elnyert támogatások összvolumene és annak fajlagos értéke tekintetében

- szándékolt területi hatásokkal (ITP célok, település-differenciálás) való összevetés;
- projektstátuszok szerinti elemzés (pl. elmaradások a forrásle hívásban; kiemelkedő forrásigény egyes felhívásokra);

(2) FFM-szerinti vizsgálatok lefolytatása, terv-tény adatok elemzésével;

(3) TOP Pluszprioritások, felhívások szerinti vizsgálat, a terv-tény adatok elemzésével;

(4) Időbeliség elemzése a támogatott projekteknél a támogatói döntés, a szerződéskötés időigényére és a projektek átlagos futamidejére vonatkozóan;

(5) A szabálytalansági eljárások vizsgálata.

Szöveges értékelés:

- Valamennyi elemzési szempont (1)-(5) és a megrajzolt térképeken látható összefüggések rövid, szöveges értékelése, kitérve a feltárt okokra és az azokból levonható következtetésekre.
- A terület- és a településdifferenciálás sikerességének megítélése (a rendelkezésre álló információk alapján), megfelelőek voltak-e az alkalmazott ismérvek, van-e szükség a következő programozási időszakban módosításra.
- Az ITP-tervadatainak és a tényadatoknak az összevetéséből fakadó összegző megállapítások, következtetések levonása, esetleg további javaslatok megfogalmazása.

2.2. Az ITP végrehajtásának hozzájárulása a TOP Plusz Operatív Program elvárásaihoz

A TOP Pluszban rögzített tematikus, valamint szakmai és pénzügyi elvárásokhoz való **hozzájárulás** szempontjából fontos bemutatni a vármegyei ITP-k megvalósulását, végrehajtásának sikerességét.

A 2. táblázat összegzi az OP vállalásait, ahol a vármegyei vállalások 3. oszlop és a tényleges hozzájárulások feltüntetésével (4. és 5. oszlopok kitöltésével) szükséges az előrehaladás átfogó elemzése. A felhívások szerinti kumulált adatok (támogatói döntésekben szereplő forráskeretek) EUPR-táblákból való előállítás után az **elemzésnek az 5. oszlopban szereplő arányokkal szükséges foglalkoznia**. Az értékelésnek azokra a kérdésekre is választ kell adnia,

hogy mely vállalatok esetében van arányos teljesítés, és hol vannak elmaradások. A rövid szöveges értékelésben szükséges kitérni az ismert mögöttes okokra is.

Fontos, hogy több tématerületet magába foglaló felhívás (pl. élhető település, FVS felhívások) esetén kizárólag a tematikus elvárás szempontjából releváns tématerületre vonatkozó keretösszeget szükséges figyelembe venni.²⁴

---

²⁴ Az FVS projektek tématerületei esetén információt az FVS várostól szükséges begyűjteni.

2. táblázat: A forrásfelhasználás TOP Plusz tematikus, valamint szakmai és pénzügyi elvárásokhoz való illeszkedésének vizsgálata

1.	2.	3.	4.	5.
Tematikus elvárások az OP-ban	Figyelembevételre kerülő TOP Plusz felhívások	ITP-ben szereplő tervadatok (Ft)	Tényadatok támogatói döntés alapján (Ft)	Teljesülés aránya ²⁵ (%)
Humán infrastruktúra: vármegyei ERFA legalább 20%-a (3. prioritás ERFA)	3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.4.1			
Humánfejlesztési programok: vármegyei ESZA+ legalább 27%-a (3. prioritás ESZA+)	3.1.3, 3.2.1			
Szociális városrehabilitáció (1. prioritás): vármegyei ERFA legalább 1,5%-a	1.2.2, 1.2.4, 1.3.2			
Szociális városrehabilitáció (3. prioritás ESZA+): vármegyei ERFA-t kiegészítik a társadalmi felzárkózás tematikus koncentrációhoz hozzájáruló beavatkozások a vármegyei ESZA+ legalább 10%-ával	3.1.2, 3.2.1			
Fenntarthatóság, klímacélok: önkormányzati energetika (2. prioritás) a vármegyei ERFA legalább 10%-a	2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.1.6			
Foglalkoztatás javítása: vármegyei ESZA+ legalább 33%-a; (3. prioritás ESZA+)	3.1.1			
A megyére jutó indikatív forráskeret legalább 10%-át a komplex programmal fejlesztendő járásokban (36 LHH járás) szükséges felhasználni. (amennyiben releváns)	minden felhívás			
A 4 és 5 számjegyű, állami tulajdonban lévő közutak fejlesztésére a TOP Plusz 1. és 6. prioritások együttes keretösszegének legfeljebb 15%-a fordítható.	6.1.2, 6.2.1			
TOP Plusz az alap és középfokú köznevelési intézmények, illetve kollégiumok fejlesztésére tervezett források legalább 90%-át az állami intézmények támogatására fordítja.	3.3.3, 3.4.1			
A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja az alap- és középfokú köznevelési intézmények fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.	3.3.3			
A program a 36 komplex programmal fejlesztendő járás területén megvalósuló beruházások támogatására fordítja a helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztésére tervezett, TOP Plusz keretösszeg legalább 15%-át.	3.3.2			

OP tematikus, valamint szakmai és pénzügyi elvárásaihoz való hozzájárulás elemzése:

- Kumulált adatok számítása a 2. táblázatban jelölt felhívásokra;
  - o tervadatok összegzése az ITP-ben szereplő adatok alapján (3. oszlop);
  - o tényadatok összegzése megítélt döntés alapján (4. oszlop);
- Arányok kiszámítása (5. oszlop = 4.oszlop adatai/3. oszlop adatai);
- Rövid szöveges értékelés, következtetések levonása, javaslatok megfogalmazása.

3. Az eredményességet befolyásoló folyamatok értékelése

3.1. Az indikátorvállalások nyomonkövetése

Az ITP indikátorvállalások az Irányító Hatóság által előírtak szerint, a TOP Plusz indikátorstruktúrájához igazodva szerepelnek a dokumentumokban. A programciklus félidejében az indikátorteljesítések még nem mérhetők, **a támogatási szerződések alapján rögzített indikátorvállalások azonban nyomon követhetők. A félidei monitoring célja, annak feltárása, hogy történt-e előrelépés az indikátorvállalások tekintetében.**

Az értékelés lefolytatásához az ITP-ben rögzített indikátorértékeket a támogatási szerződéssel rendelkező projektekhez rögzített kumulált indikátorértékekkel szükséges összevetni az EUPR adattábla Indikátorok munkalapja alapján. Az eredmények mélyebb értékelése a lezárt projektek teljesítései alapján a programciklus zárásakor (az időszak végi értékelésben) lesz esedékes. Itt most csak az ITP-ben rögzített vállalások és az EUPR-adattáblából kiszűrhető vállalások eltérését szükséges bemutatni (**a 3. táblázat kitöltésével**). Az értékelés elkezdéséhez a táblázatot fel kell tölteni az ITP-ben szereplő indikátoradatokkal.

A **szöveges értékelésben** arra célszerű kitérni, ha az indikátorértékek elmaradása valamilyen ismert okra vezethető vissza (pl. a forráskeret eleve nem időarányosan került felhasználásra).

---

²⁵ A ténylegesen felhasznált forráskeretre vetített (és nem az ITP-ben tervezett) értékek kerülnek ide.

3. táblázat: Indikátórvállalások

Priori- tási tengely	Indikátor		Mér- ték- egység	Mér- földkő 2024	Forrása- rányos célérték (2024)	Várme- gye által vállalt mér- földkő (2024)	Cél- érték 2029	Forrása- rányos célérték (2029)	Várme- gye által vállalt célér- ték (2029)	TSZ- ben rögzít- ett vállá- lások össze- sen
	Azo- nosító	Megne- vezés								
TOP_Pl usz-1 ²⁶	RCO58	Támoga- tott célzott kerékpá- ros infra- struktúra	km	21,34	0,62	0,62	426,8	12,23	12,23	3,34
...										

Az eredményesség értékelése:

- Indikátórvállalások c. táblázat kitöltése az EUPR adattábla kumulált értékei alapján;
- Az indikátórvállalások alakulásának rövid szöveges értékelése, az ismert okok, hatótényezők bemutatása;
- Következtetések levonása, javaslatok megfogalmazása, hogy milyen beavatkozásra van szükség az eredményesség érdekében.

3.2. A partnerség értékelése

A valódi részvétel, az érdemi egyeztetés és a partnerség minősége fontos mutatója a programtervezés és -végrehajtás megalapozottságának. Ebben a folyamatban a vármegye meghatározó szereplőként vesz részt a többszintű területi koordinációban. Az ITP készítési útmutató 1.2.1 fejezete tartalmazza a partnerség szervezésével kapcsolatos teendőket, az 1.5 fejezete pedig az ITP összeállítás során figyelembe veendő szempontokat. Ezek egyike a részvételi tervezés, amely szerint fontos a vármegyén belüli érdekelték fejlesztési igényeinek és céljainak figyelembevétele. A vármegye kulcsszerepe abban van, hogy a különböző érdekeket közös nevezőre hozza, az érintetteket megszólítsa, tájékoztassa és a véleményeket kezelje.

Az értékelés célja annak áttekintése, hogy a **kialakított partnerségi struktúra**, vagy annak egyes elemei **hogyan működtek tovább a megvalósítási időszakban**. Nem szükséges

²⁶ Az 1. sor csak példa, ezért kitöltéskor törölendő!

felülvizsgálni, hogy tervezéskor mi volt a vármegyei gyakorlat. A hangsúly azon van, hogy **a partnerség milyen szerepet kap** a program végrehajtása során, és ennek **milyen hatásai voltak/vannak** a vármegye önkormányzatának működésére (pl. történt-e szervezeti változás, szerepkörök módosítása, információáramlás elősegítése), alakultak-e informális tudásmegosztó csatornák, mennyire kommunikálnak egymással a vármegyék).

Az értékelő feladata, hogy a helyi viszonyok figyelembevételével, tekintse át a partnerségi működés tapasztalatait, különösen az alábbi szempontok mentén:

1. **A partnerek szerepe, intézményi szereplők részvétele a megvalósítás során:** a különböző típusú partnerek – például helyi önkormányzatok, szövetségek (pl. MÖOSZ, TÖOSZ) Leader Helyi Akciócsoport, hivatali, intézményi partnerek (pl. SZPI, NFK-IH), kedvezményezettek, civil társadalom képviselői stb. – milyen formában kapcsolódtak be a program végrehajtásába. Az értékelésben kérjük bemutatni, hogy a tankerületi központok, a Magyar Közút, az FVS város, az AOFK, az oktatási vagy más ágazati feladatellátók milyen szerepet játszottak a projektek előkészítésében és megvalósításában. Történt-e egyeztetés vagy konzultáció a projekthelyszínek, intézmények kiválasztása során, illetve milyen fórumok, kommunikációs csatornák (pl. partnerségi rendezvény, tájékoztató nap, munkacsoport, bizottságok) segítették a párbeszédet. Az értékelés során javasolt átgondolni, hogy a partnerség milyen mértékben járult hozzá a projektek szakmai megalapozottságához, és hol azonosíthatók hiányosságok vagy fejlesztendő elemek. Azonosíthatók-e olyan területek, ahol a partnerség hiányos vagy formális jellegű volt.
2. **Az információáramlás, az átláthatóság és a nyomonkövetés folyamatai:** milyen formában volt nyomon követhető a program előrehaladása, módosítása, az érintettek kaptak-e információt a programstátuszról vagy a változásokról.
3. **A partnerszervezetek részvételének, bekapcsolódásának intézményi hatásai:** az érintettek részvételének, véleményének, kérdéseinek, visszacsatolásainak milyen hatásai voltak/vannak a vármegye önkormányzatának működésére, koordináló szerepére, döntéseire, amennyiben releváns (pl. történt-e szervezeti változás, kapacitásfejlesztés, új szerepkörök kialakítása, a belső folyamatok átalakítása).

Az értékelő tehát nem számosságot vagy szabályszerűséget vizsgál, hanem azt, hogy a partnerség hogyan tudott működni a megvalósítás során, milyen funkciókat töltött be, és milyen tanulságok szűrhetők le ebből a jövőre nézve.

A partnerség értékelése:

- A partnerség szerepe és hatása – rövid szöveges leírás arról, hogyan működött a partnerség, az intézményi szereplők részvétele és a velük kialakított kommunikáció az ITP végrehajtása során.
- Megállapítások és tanulságok – összegzés a tapasztalatokról, a partnerségi gyakorlat erősségeiről és hiányosságairól, valamint javaslatok a jövőbeni partnerségi működés fejlesztésére.

3.3. A megvalósítást befolyásoló egyéb tényezők

A fejezet célja, hogy a – programvégrehajtási tapasztalatokra alapozva bemutassa az **intézményi működés** során felmerült akadályokat, valamint a végrehajtást támogató elemeket.

A programműködés során feltárt nehézségek és bevált működési gyakorlatok számbavétele hasznos mind az aktuális programvégrehajtás hatékonyabbá tétele, mind a következő programidőszak testreszabottabb tervezése szempontjából.

Az elemzés releváns inputot adhat a módszerek, a célcsoportok, valamint az intézményrendszer átgondolásához.

A végrehajtási gyakorlat rövid átfogó értékeléséhez javasolt az akadályozó/támogató tényezők átgondolása, és amennyiben releváns, vagy ismert, akkor a lehetséges okok feltárása. Az értékelés során az alábbi szempontokat javasolt figyelembe venni (a lista bővíthető):

- A szabályozási környezet (jogszabályi, pályázati vagy eljárásrendi keretek, amelyek nem jól illeszkednek a megvalósítás gyakorlati igényeihez pl. túlszabályozottság, értelmezési nehézségek, változások, illetve amelyek előremutatóak pl. a kiválasztási mechanizmus tekintetében).
- Az intézményrendszer hiányosságai, illetve jól működő elemei (a vármegye saját szerepköréből adódó szervezeti működés, ill. a közreműködő, vagy végrehajtásban részt vevő szervezetek működése mennyire támogatta a hatékony megvalósítást, a rendelkezésre álló erőforrások, kapacitások elegendőnek, hatékonyak bizonyulnak-e).

A fejezet kizárólag a saját végrehajtási tapasztalatok bemutatására szolgál. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a korábbi fejezetekben tett megállapítások itt ne ismétlődjenek.

A megvalósítást befolyásoló egyéb tényezők – programműködés értékelése:

- Végrehajtási gyakorlat rövid, lényegre törő szöveges összefoglalója az azonosított akadályozó/segítő tényezők és lehetséges okok felsorolásával.

4. Megállapítások, javasolt beavatkozások, a következő programozási időszak előkészítése

4.1 Megállapítások, javasolt beavatkozások – félidei összegző értékelés

Az összegző értékelés célja az előző fejezetekben feltárt **legfontosabb megállapítások** (következtetések, problémák, tanulságok, bevált működési gyakorlatok) **rendszerezése, egy helyen való összegzése**, valamint annak **összefoglaló** leírása, hogy az ITP jelenleg hol tart a kitűzött célokhoz képest, és az ütemezett előrehaladáshoz viszonyítva hol kellene tartania. Amennyiben a két állapot eltér, melyek az eltérés okai. Vizsgálandó továbbá, milyen új irányok rajzolódtak ki a megvalósítás során, ezekhez milyen feltételek és erőforrások szükségesek, valamint mely hiányterületek azonosíthatók, amelyek a jövőbeli előrehaladás érdekében kiemelt figyelmet igényelnek.

A megállapítások rendszerezéséhez a következő táblázatban el kell különíteni az előző három fejezetben feltárt legfontosabb pozitív, vagy negatív tényezőket, továbbá az előrehaladást segítő lehetőségeket és a megvalósítást akadályozó kockázatokat.

4. táblázat: Megállapítások rendszerezése

Kategória	Mit kell bemutatni?	Példa (kitöltéskor törlendő)
Erősségek / Bevált működési gyakorlatok	Mely tényezők segítik a kiegyensúlyozott előrehaladást, a célok megvalósítását? Milyen pozitív tapasztalatok, együttműködések vagy projektek, forrásfelhasználási módszerek stb. bizonyultak sikeresnek?	Példa: Hatékony várostérségi együttműködés, amely elkerülte a párhuzamos fejlesztéseket. ... .
Gyengeségek / Problémák	Hol marad el az előrehaladás a tervezettől, milyen kapacitás-, szervezeti vagy adminisztratív problémák akadályozzák a célok teljesülését? Hol mutatkozik elmaradás az ütemezéshez vagy a célokhoz képest, milyen problémák akadályozzák a források hatékony felhasználását, illetve a kiegyensúlyozott területi előrehaladást?	Példa: A forráskeretek felhasználása területileg egyenlőtlen, egyes térségek jelentősen elmaradnak az országos átlagtól; Az aszályérzékeny célterület forrásellátottsága elmarad más térségekhez képest, a kiválasztási kritériumok nem veszik kellően figyelembe a környezeti sebezhetőséget (pl. aszályindex, vízhiány); ....
Lehetőségek / Kitörési pontok	Milyen új szükségletek, tendenciák vagy fejlesztési fókuszok rajzolódnak ki a megvalósítás során, amelyek befolyásolhatják a jövőbeli beavatkozások tervezését?	Példa: Fokozódó igény digitális szolgáltatásokra és energiahatékonysági beruházásokra; Új felhívásoknál vagy értékelési rendszernél kerüljön előtérbe a várostérségi együttműködés: plusz pontszám, magasabb támogatási intenzitás vagy dedikált keret biztosítása; ... ...

Kategória	Mit kell bemutatni?	Példa (kitöltéskor törölendő)
Kockázatok	Mely feltételek hiánya akadályozza, vagy veszélyezteti a program céljainak teljesítését, illetve az új irányok megvalósítását? Milyen külső negatív folyamat jelenthet kockázatot?	<i>Példa: Az adminisztratív terhek kevésbé ösztönzik az integrált fejlesztéseket;</i> <i>Váratlan események (pl. szélsőséges időjárás, gazdasági krízis), amelyekre nincs felkészülve a programvégrehajtás</i> ... ...

A táblázat kitöltése után készíteni kell egy rövid szöveges összefoglalót (kb. egy oldal), amely a négy kategóriára építve értékeli az ITP félidei előrehaladását. Bemutatja az ITP jelenlegi helyzetét, a célokhoz viszonyított előrehaladását, az elmaradások, eltérések okait, valamint a javasolt jövőbeli fejlesztési irányokat és szükséges feltételeket, beavatkozásokat.

Megállapítások, javasolt beavatkozások – a félidei összegző értékelés lépései:

- Megállapítások rendszerezése c. táblázat kitöltése
- Összefoglaló értékelés a táblázatban bemutatott megállapítások segítségével, az ITP jelenlegi helyzetéről, a célkitűzésektől való esetleges eltérések mértékéről, okairól, a szükséges beavatkozásokról.

4.2 Javaslatok a 2028–2034 programidőszak területfejlesztési szakpolitikai tervezéséhez

A félidei értékelés nem csak a 2021–2027 közötti időszak előrehaladásának vizsgálatára szolgál, hanem fontos szerepe van abban is, hogy **a tapasztalatok alapján, keretek és kötöttségek nélkül előremutató javaslatokat fogalmazzon meg a 2028–2034-es programozási időszak területfejlesztési szakpolitikai tervezésének elősegítéséhez.** Ehhez az alábbiakat szükséges átgondolni:

- Tartós problémák: hosszú távon fennálló, mélyen gyökerező problémák, amelyek egyedi fejlesztéssel nem orvosolhatók – a térség egészét érintő, sokszor komplex beavatkozást igénylő kihívások, pl. demográfiai hanyatlás, gazdasági leszakadás, elérhetőségi problémák.
- Sikeres beavatkozási formák továbbvitele, megtartandó tématerületek: az ITP keretében, vagy annak hatására létrejött jól működő, pozitív hatású fejlesztéstípusok, amelyek hatékonyak voltak. Olyan meglévő fejlesztési tématerületek, amelyek a jövőben is relevánsak, megtartandók.
- Új fejlesztési irányok: a jövőre nézve olyan témák, amelyek eddig kevésbé jelentek meg, de az uniós és hazai politikákban egyre hangsúlyosabbak – új szemlélet, új technológiák, rendszerszintű megközelítések, XXI. századi lehetőségek, pl. zöld átállás, digitalizáció, klímaadaptáció, szolgáltatásintegráció, közösségi innováció.
- Javaslatok a szabályozási, intézményi keretek javítására: az eddigi tapasztalatok alapján milyen módosítások segítenék a források hatékonyabb, igazságosabb elosztását, a

pályázatok gördülékenyebb megvalósítását, a szereplők jobb felkészülését, pl. projekt kiválasztási mechanizmusok, pályázati struktúrák, kapacitásépítés, adminisztratív határokon túlnyúló, térségi alapon szerveződő, hálózatos alapú projektek.

A javaslatok megfogalmazásánál célszerű figyelembe venni az uniós és a hazai területpolitikai irányokat, valamint a vármegyei stratégiákat és fejlesztési terveket is. Ez elősegíti, hogy a következő programidőszak fejlesztései jobban illeszkedjenek a térségi célokhoz és a helyi igényekhez. A megadott szempontok mellett relevancia esetén egyéb szempontok, javaslatok is megfogalmazhatók, például rugalmasság és gyors reagálás, lehetőség rendkívüli, váratlan helyzetek (pl. energiaválság, természeti katasztrófa) kezelésére, monitoring és tanulás, a program ne csak indikátorokat mérjen, hanem tanulási folyamatként működjön, folyamatos visszacsatolással stb.

A javaslatokat az 5. táblázatban szükséges rögzíteni. A kitöltést példák is segítik (*dőlt betűvel* jelölve, amelyek a véglegesítéskor törlendőek). A táblázat szükség szerint bővíthető.

5. táblázat: Javaslatok a következő programidőszak tervezéséhez

Szempontok	Javaslatok
Tartós problémák	<i>Pl.</i> - <i>Előregedő népesség és fiatalok elvándorlása → a térség „elnéptelenedési spirálba” kerül, belső periferia.</i> - <i>Közlekedési elszigeteltség: a közszolgáltatások és munkahelyek nagyon nehezen elérhetők.</i> <i>A gazdasági leszakadás nem kezelhető 1-1 projekttel; Javaslat: Integrált, hosszú távú beavatkozási csomagok tervezése az előregedés, elvándorlás, közlekedési elszigeteltség és gazdasági leszakadás kezelésére.</i> ...
	<i>egyéb javaslat</i>
Sikeres beavatkozási formák továbbvitele, megtartandó tématerületek	<i>Pl.</i> - <i>Térségi szociális szolgáltató hálózat kialakítása → költséghatékony, több település lakosságát elérő szolgáltatás.</i> - <i>Helyi civil közösségek megerősödése egy-egy kisebb beruházás nyomán.</i> <i>Javaslat: Helyi civil közösségek megerősítésének támogatása.</i> - <i>Helyi gazdaságfejlesztés és közösségi terek fejlesztése</i> ...
	<i>egyéb javaslat</i>
Új fejlesztési irányok	<i>Pl.</i> - <i>Zöld átállás: közösségi energia, integrált finanszírozás.</i> - <i>Digitalizáció: digitális (mobil) közszolgáltatások, komplex mozgó szolgáltatások</i> - <i>Klímaadaptáció: integrált táj- és településgazdálkodás, kül- és belterületi integrált zöldinfrastruktúra.</i> - <i>Közösségi innováció: helyi lakosokat bevonó tervezés, önfenntartó kezdeményezések (pl. közösségi gazdaságok, városi agrárium).</i> ...
	<i>egyéb javaslat</i>

Szemponatok	Javaslatok
Javaslatok a szabályozási, intézményi keretek javítására	Pl. - Egyszerűsített eljárás, rugalmas indikátorkezelés kis értékű fejlesztések esetén - Előminősítési rendszer a projektötletek szűrésére (megelőzve az irreális projekteket). - Területi szereplők felkészültségének erősítése és az előkészítés finanszírozása (pl. pályázati előkészítő alap, képzési és mentorálási programok) ...
Egyéb szempont	egyéb javaslat
	...

5. Önellenőrzési lista - félidei értékelés ellenőrzéséhez

A fejezet célja, hogy az értékelő gyorsan végig tudja nézni, az **értékelés** minden kulcseleme megfelel-e a tartalmi és formai követelményeknek.

6. táblázat: Önellenőrzési táblázat

Ellenőrzési szempont	Megfelel (igen/nem)	Megjegyzés
1. Teljesség és szerkezet		
Minden kötelező fejezet szerepel a dokumentumban (1–4. fejezet)		
2. Tartalmi megfelelés		
Az ITP verziók értékelése megtörtént		
A forrásfelhasználás adat-alapúan bemutatott		
A forrásfelhasználás területi mintázatának térképes ábrázolása elkészült		
Az indikátorvállalások értékelése az elérhető adatok alapján lezajlott		
A partnerség értékelése megtörtént		
A megvalósítást befolyásoló egyéb tényezők azonosítása megtörtént		
Az értékelés összegzése elkészült és a következő programozási időszakra vonatkozó javaslatok megfogalmazásra kerültek		
3. Formai megfelelés		
Az értékelés megfelel a sablondokumentumnak és az értékelési útmutatónak		

6. Mellékletek

1. számú melléklet: Félidei értékelési sablon.